І чужому научайтесь,
І свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 126. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 9-го ЛИПНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 9, 1964 No. 126. VOL. LXXI.

ДЕПАРТАМЕНТ ОБОРОНИ ЗАОЩАДИВ ДВА І ПІВ БІЛЬЙОНА ДОЛЯРІВ

Вашинґтон. — Секретар оборони Роберт МекНамара звітував президентові Джансонові, що Департамент Оборони в фінансовому році, що скінчився 30-го червня ц. р., заощадив не один більйон долярів, як плянувалося, а 2.5 більйона. Секретар заявив одночасно, що його департамент плянує дальші ощадності у видатках на оборону так, що в трьох роках ощадності винесуть разом 4.6 більйона дол. Ця ощадність, казав секретар оборони на пресовій конференції, зроблена під час його урядування в Пентаґоні, і заощаджено ті суми внаслідок нової адміністраційної техніки та внаслідок того, що всі працівники перейняті ідеєю ощаджування. МекНамара сказав, що це тільки початок його ощадностевих заходів, і що в цій ділянці можна дуже багато ще зробити, і вже цілий ряд суґестій в цій справі обговорено. Секретар оборони предложив Президентові окремий меморандум, який в 15.000 копіях розіслано до всіх контракторів, які працюють для Департаменту Оборони. Цей меморандум має заввагу Президента, який заявляє, що всі зацікавлені прочитають ощадностевий плян секретаря оборони та будуть старатися, щоб кожний виданий урядом доляр мав дійсну свою вартість при виконуванні оборонних замовлень. Подібний звіт предкладав МекНамара президентові Кеннеді в минулому році, але цьогорічний звіт має й політичний характер, бо республіканці закидають демократичному урядові, що непотрібно збільшує витрати на оборону. І так колишній президент Айзенгавер вказував на те, що його останній оборонний бюджет виносив в 1962-му році 42.7 більйона дол., а тепер новий бюджет запропонований в сумі 51.2 більйона дол. Уряд президента Джансона зможе виказатися перед виборцями, що він веде ощадностеву політику у витратах на оборону. Треба зазначити, що ощадності в оборонних видатках зовсім не мають впливу на те, щоб збройні сили ЗДА не були на висоті свого завдання. Журналісти запитували МекНамару, чи він має охоту залишитися на своєму пості і в новій каденції президента Джансона, але він заявив, що не хоче говорити на цю тему. Були вістки в щоденниках, що МекНамара мав бути кандидатом на віце-президента разом з президентом Джансоном, але секретар оборони відмовився говорити про це.

Сенат прийняв законопроєкт про обмеження діяльности аґентів чужих держав

Вашинґтон. — 6-го липня Сенат ухвалив законопроєкт згідно з яким обмежена буде діяльність аґентів чужих держав, якими звичайно бувають американські громадяни. Сенатська комісія Закордонних Справ цілий рік вела слідство в цій справі і прийшла до переконання, що діяльність цих аґентів, які діють в користь чужих держав, шкодить престижеві ЗДА за кордоном та інтересам цієї країни. Закордонні країни деколи старалися впливати на американську політику не за допомогою дипломатичних станиць, тільки за посередництвом своїх аґентів, якими були часто самі американські громадяни. Аґенти старалися впливати на Державний Департамент та на членів Конґресу, головно тоді, коли вирішувалися такі справи, як допомога закордонові. Згідно з новим законом мається виявляти всіх тих осіб, які є аґентами чужих держав.

Голова Сенатської Комісії Закордонних Справ сенатор Дж. В. Фулбрайт говорив про одного редактора журналу, який був аґентом чужої держави, і який був дорадником Конґресової Комісії, що займалася взаєминами ЗДА до тієї держави, аґентом якої він був. Таких і подібних випадків було більше, і новий законопроєкт, що його має ще ухвалити Палата Репрезентантів, має на цілі не допустити до того, щоб такий стан тривав в майбутньому.

Члена компартії ЗДА викинули, як „поліційного аґента"

Ню Йорк. — Комуністична партія стейту Ню Йорк виключила із своїх лав високопоставленого комуніста, 54-річного Вілляма Альбертсона, як „поліційного аґента" і „донощика". Впродовж багатьох років він виконував відповідальну партійну роботу в Дітройті, Пітсбурґу й Ню Йорку. Про це повідомила комуністична газета „Воркер", що виходить тут двічі на тиждень, вказуючи, що компартія провірила багато фактів перед винесенням такого рішення. Газета називає В. Альбертсона „зрадником інтересів робітників" та нападає на „керівні кола ЗДА", які вдаються до тактики інфільтрації - проникнення в лави компартії, щоб потім зламати довір'я до проводу, захитати єдність партії і т. п. У повідомленні не сказано, коли саме виключено В. Альбертсона з партії і якій поліційній агенції він служив

ПРЕЗИДЕНТ ДЖАНСОН ПРОГОЛОСИВ „ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ" ВІД 12 ДО 18-го ЛИПНЯ

Вашинґтон. — Президент Линдон Б. Джансон, виконуючи постанову Конґресу ЗДА з 1959-го року, проголосив тиждень, що починається 12-го липня ц.р., як „Тиждень Поневолених Націй", закликаючи американський нарід відзначити цей тиждень „відповідними церемоніями й активностями" та „виявити нову відданість справедливим аспіраціям всіх народів до національної незалежности й людської волі". Заклик президента Джансона в справі „Тижня Поневолених Націй" підписав — як і всі подібні заклики — також державний секретар Дін Раск. Проклямація Президента в дослівному українському перекладі звучить:

„ПРОКЛЯМАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА З'ЄДНАНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тому, що спільна резолюція, схвалена 17-го липня 1959-го року (73 Стат. 212) уповноважує і прохає Президента З'єднаних Держав Америки видавати кожного року проклямацію, призначаючи третій тиждень липня як „Тиждень Поневолених Націй" аж до того часу, як всі поневолені нації світу досягнуть волю і незалежність; і

Тому, що справа людських прав і особистої гідности залишається універсальним прагненням; і

Тому, що ця нація рішучо зв'язана зі справою волі і справедливости всюди; і

Тому, що це є властиво і відповідно заманіфестувати народам поневолених націй підтримку Уряду і народу З'єднаних Держав Америки для їхніх справедливих аспірацій:

Отже тому я, Линдон Б. Джансон, Президент З'єднаних Держав Америки, оцим призначаю тиждень, який починається 12-го липня 1964-го року, як Тиждень Поневолених Націй.

Я запрошую нарід З'єднаних Держав Америки відзначити цей тиждень відповідними церемоніями і активностями та закликаю його виявити поновну відданість справедливим аспіраціям всіх народів на національну незалежність та на людську волю.

В доказ цього, я оцим кладу мій підпис та кажу прибити Печать З'єднаних Держав Америки.

Дано в місті Вашинґтоні цього дня 18-го червня року Божого 1964-го і року від Незалежности З'єднаних Держав Америки 188-го.

ЛИНДОН Б. ДЖАНСОН

Підписано Президентом: *Дін Раск*, Державний Секретар".

„ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ" В ДІТРОЙТІ И СТЕЙТІ МИШИҐЕН

Дітройт. — „Тиждень Поневолених Націй" в Дітройті й стейті Мишиґен зачався святковим проголошенням і підписанням проклямації губернатором стейту Мишиґен Джорджом Ромні дня 30 червня ц.р. В присутності представників десяти народів губернатор Ромні підписав і цього року проклямацію і видав з тієї нагоди пресовий комунікат, в якому знову і не цей рік проголосив „Тиждень Поневолених Націй". Українську групу репрезентував ред. Михайло Бажанський голова Метрополітального Відділу УККА, і пані Емілія Запорожець, реф. зовн. зв'язків. При тому пані Запорожець вручила губернаторові Пропам'ятну Книгу із Шевченківських святкувань у Вашинґтоні. Спільна фотографія акту підписання була на телевізії.

Вінки і квіти біля пам'ятника Кобзареві у Вашинґтоні

Вашинґтон. — Перші з перших вінки з живих квітів біля пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні поклали дві українські організації молоді Пласт і СУМ, ще в день відкриття пам'ятника. Тоді ж поклали там вінок біля стіни Прометея українська громада з Шикаґо та н. У неділю 28 червня поклала вінок біля пам'ятника Кобзареві українська громада з Клівленду, а також на східці під ґранітним п'єдесталом хтось увечері поклав маленький віночок з волошок, з підписом українською мовою: „Від української дитини". У понеділок 6-го липня біля стіп бронзової фігури Т. Шевченка лежали три свіжі червоні рожі.

● **Марта Кокольська**, артистка Міської Опери в Ню Йорку, співатиме в найближчу суботу, 11 липня ц. р., о год. 8:30 веч. в опері Бізета „Кармен" на Луїсон-Стадіоні при Амстердам Еве. 136-138 вул. в Ню Йорку.

Український танок на телевізії

Ню Йорк. — Як уже інформовано, в неділю 12 липня ц.р. о год. 5:30 по полудні на струї ч. 2 (CBS) в Ню Йорку, на програмі "Ted Mack Amateur Hour", юнаки СУМА з Осередку ім. 30-го Червня з Йонкерсу відтанцюють Запорізький герць. Керівником танцювального гуртка є хореограф Володимир Уздейчук, а виконавцями є: Осип Макогон, Богдан Русинко, Петро Козіцький та Володимир Цап. Всі виконавці є студентами гайскулів та членами УНСоюзу, Відділ ч. 8 в Йонкерсі — враз з інструктором. Тому, що ця програма є у формі конкурсу, отже, як буде добрий відгомін публіки то й інші українські програми будуть допущені. Після програми треба писати листи до: Ted Mack Amateur Hour, Box 191, Radio City Station, New York 20, N.Y.

Українські танцюристи з Йонкерсу, що виступлять на телевізії. Зліва: Осип Макогон, Богдан Русинко, Петро Козіцький, Володимир Цап. За ними стоїть їх інструктор Володимир Уздейчук.

В АМЕРИЦІ

● **Купці нарікають**, що внаслідок спеки зменшилося число відвідувачів Світової Виставки в Ню Йорку. З цієї самої причини прибуває менше туристів до міста Ню Йорку. Тільки готелі повні, і їх власники вдоволені. Але все ж таки і тепер Світову Виставку щоденно відвідують коло 200,000 осіб.

● **27-річна нюйоркська** секретарка Арлена Дель Фава оборонилася проти злочинця, який хотів її знасилувати, за допомогою маленького ножа, з якого за потисненням вискакує коротке вістря. Її за це арештували, бо не вільно користуватися таким „злодійсько - бандитським" ножиком. Поліція заявила, що нападена жінка законно могла б оборонятися пластунським або ловецьким чи кухонним ножем, а не „бандитським". Її звільнили за кавцією і вона на телевізії оправдувалася.

● **Землетрус в Мехіко** над побережжям Пацифіку спричинив смерть 40 осіб та знищив кілька гірських сіл. Сотки осіб були *поранені*. Найсильніший землетрус був в районі гір Сієрра де Ґерреро. Сподіваються, що число вбитих збільшиться. Завалені хати спричиняли поранення та смерть людей. Останній землетрус в Мехіко Сити був в 1957 році, і тоді згинуло 66 осіб внаслідок землетрусу.

● **400 моряків** та ще десятки поліцистів шукають вже 16 днів за 3-ма *молодими особами*, які допомагали негритянському населенню в стейті Міссіссіпі реєструватися у виборчих комісіях, і які зникли без вісті 21-го червня. Між зникненими є два білі юнаки з Ню Йорку та один негр. Востаннє їх бачили біля міста Філядельфії, Міссіссіпі.

● **Ляборатірійні тести** виявили, що печений на деревному вугіллі стейк має на собі субстанцію, яка спричиняє в тварин недугу пістряка. На одному стейку є стільки цієї субстанції, що в 600 цигарок. Коли на шкіру різних тварин дати цієї матерії, то на шкірі виникає пістряк.

НАРАДИ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПРОГРАМОВОЇ КОМІСІЇ

У зв'язку з Республіканською Крайовою Конвенцією, що почнеться в понеділок 13 липня ц. р. в Сан Франсіско, в цьому місті відбуваються тепер наради програмової комісії цієї конвенції для випрацювання нової партійної плятформи. На фото: голова комісії конґресмен Мелвін Р. Лерд (перший зліва), пані Клер Бут Люс та Вільям Е. Міллер, голова крайового проводу Республіканської партії.

„Літературна Україна" приєднується до атак Хрущова на Ярослава Стецька

Київ. — Виступ совєтського диктатора Нікіти Хрущова під час його перебування в Гетеборґу в Швеції з нападами на голову Антибольшевицького Фронту народів Ярослава Стецька за те, що він поклав вінок від українського народу під пам'ятником шведського короля Карла XII, знайшов свій відгомін також і в совєтській пресі. Московська „П р а в д а" з 25 червня і за нею московські „Ізвєстія" і київські „Правда України" і „Радянська Україна" з 26 червня надрукували повний текст образливої для шведів промови Хрущова із засудженням політики Карла XII і його походу на Росію і з нападами на Яр. Стецька, за те, що він вшанував пам'ять великого короля Швеції. Прізвище Яр. Стецька перекручене в усіх цих текстах через іґнорацію а м о ж е й свідомо для підкреслення зневажливого тону на Стечко. Тиждень згодом промова Хрущова послужила приводом для атаки „Літературної України" на Ярослава Стецька в памфлеті, надрукованім за підписом якогось Д. Гнатюка в числі з 3 липня ц.р. п.н. „Агонія мертвяка". Цілий памфлет написаний в чисто соцреалістичному стилі, „збагаченому" московською лайкою, й автор його намагається поправити Хрущова, виявляючи, що згадуваний Хрущовим Стечко — це Ярослав Стецько, який очолював „комедію проголошення „самостійної України" в червні 1941 р. і тепер, очолюючи АБН, роз'їжджає по світу й веде акцію за „розгром інтернаціонального комунізму". Покійний князь української католицької церкви сл. п. Митрополит Андрей Шептицький названий у памфлеті „австрійсько німецьким шпигуном" і відповідно до того Яр. Стецько представлений як „гітлерівський „ландскнехт" і „вислужник", не зважаючи на те, що майже цілих чотири роки він був гітлерівським режимом в'язнений в концентраційних таборах Німеччини, про що, в памфлеті згадки нема.

Совєтського шпигуна, француза в НАТО засуджено на досмертну в'язницю

Париж. — С п е ц і я льний трибунал „Для безпеки держави", зложений з двох цивільних і трьох військових суддів засудив в минулий вівторок 7 липня ц. р. колишнього французького старшину для зв'язку й інформації в головній кватирі Північно-атлантійського Союзу (НАТО), Жоржа Паке, на досмертну в'язницю за постачання большевикам різних військових тайн. Хоч Жорж Паке твердив, що він не був ніколи совєтським аґентом-шпигуном а діяв тільки „задля добра миру", проте насправді він передавав Совєтам різні інформації і тайні документи від 1944 року, коли ще служив в Альжирі, до серпня минулого року, коли його арештовано. Оскаржений передав Совєтам, між іншим, докладний плян розташування а л ь янтських військ, приготованих для оборони Західнього Берліну в 1961 році.

В Українському Дні на Світовій Виставці буде показана надзвичайна мистецька програма

Ню Йорк. — Як інформують, день 19-го липня на Світовій Виставці буде Українським Днем. Він розпочнеться вранці Богослуженням в українському католицькому обряді, в Еспанському павільйоні, яке відправить Преосв. Кир Йосиф Шмондюк з Стемфорду в асисті о. декана Андрушкова з Брукпину і о. Федорчука з Джамейки; співатимуть церковні українські хори. По полудні, о год. 3:30, у залі „Зінґер Бовл" на 16 000 глядачів, відбудеться український Концерт, з участю Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, Балету Вадима Сулими та показом української народної ноші. Там же, о 7:30 вечора, в неділю 19 липня, будуть оріґінальні „Сцени з українського життя", у виконанні кращих артистичних сил: хору „Думка", Капелі Бандуристів, Симфонічної оркестри під диригуванням Івана Задорожного, солістки Марії Лисогір, Балетної групи Вадима Сулими. У „Сценах з українського життя", за лібретом Л. Полтави, будуть показані чотири картини: Великодні звичаї, з піснями й танцями, Козацькі часи, Гуцульщина, Балетна жартівлива картина „Заручини", що її написав балетмайстер Вадим Сулима. Всю програму вестиме актор Василь Шуст. Український День на Світовій Виставці відбудеться під патронатом Українського Конґресового Комітету. Підготовою займається відповідна Українська Комісія на Світовій Виставці. До її складу входять п-ні Ольга Дмитрів, Йосип Гірняк — режисер, Іван Задорожний — диригент, проф. О. Берник — асистент диригента, Вадим Сулима — балетмайстер, О. Петріна — асистент балетмайстра, п-ні Качмарська і Марія Жук — відповідальні за стилеві народні строї, та інші. Українська група докладає старань, щоб Український День на Світовій Виставці був кращим з-поміж інших національних груп та гідно репрезентував велику українську культуру перед американським і інтернаціональним глядачем.

ЗАХІД РОЗГЛЯДАЄ ПРОЄКТ СССР ЩОДО „МИРНОГО КОРПУСУ" ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Об'єднані Нації. — Проєкт Совєтського Союзу, зголошений вперше в минулий понеділок у меморандумі до Японії та переданий в минулий вівторок окремими меморіялами до З'єднаних Держав Америки і Британії, щодо встановлення так званого мирного корпусу Об'єднаних Націй, становить предмет дбайливої аналізи збоку західніх держав. У тому своєму проєкті Совєти вперше визнали за потрібне, щоб Об'єднані Нації розпоряджали власною збройною силою. Проте совєтський проєкт поставив два дуже сутні обмеження: 1) щоб військові контингенти до такої збройної сили ОН не походили ні з одної великої держави, що є постійними членами Ради Безпеки (ЗДА, Британія, СССР, Франція, Вільний Китай) і 2) щоб усі справи, які стосуються міжнародного війська — складу, головної кватири, призначення, коштів, вивінування і т. д. — переходили виключно тільки через Раду Безпеки, де згадані 5 держав мають право „вета". Тому західні кола не є певні, чи Совєти виступили з тим проєктом тому, що прийшли до переконання, що повний бойкот, який вони переводили у відношенні до міжнародного війська ОН на Середньому Сході і в Конґо, радше пошкодив їм, а не поміг, чи тому, щоб забезпечитись на майбутнє, що міжнародне військо ОН ніколи ні в якій справі не буде вжите проти Совєтського Союзу чи проти його волі і цілей. Однак західні коментатори вважають, що в совєтській пропозиції є таки зачіпні точки для дискусії і що, може, вдасться розпочати з Совєтами довші наради в цій справі. Вони тим більше потрібні, що совєтська нота з одного боку входить в такі подробиці, як пропаґандивна атака проти Південно - африканського Союзу і Портуґалії, з другого боку поминає мовчанкою кардинальну справу, як те, чи міжнародне військо Об'єднаних Націй має бути постійне, чи тимчасове і спорадичне, поликуване до життя від випадку до випадку, як це бувало до цього часу. ЗДА й Британія в усякому разі не погодяться, щоб усі справи міжнародного війська Об'єднаних Націй залежали від доброї чи злої волі Совєтського Союзу з його правом „вета" в Раді Безпеки. Совєти зловжили тим правом 102 рази. Перша розмова на цю тему відбулася в минулий вівторок в домівці совєтської делеґації до ОН з нагоди передачі совєтського меморіялу амбасадором ЗДА і Британії, Адлеєві Стівенсонові і Патрікові Дінові. Крім них, поверх одногодинний розмові з совєтським амбасадором Миколою Федоренком взяли участь також їх заступники. Федоренко окремо конферував одну годину з ген. секретарем У Тантом.

Хрущов інформує фальшиво про свою поїздку по скандинавських країнах

Москва. — Після повороту з тритижневої поїздки по скандинавських країнах Нікіта Хрущов виступив у вівторок 7 серпня у московській телевізії з півгодинною промовою про перебіг свої подорожі. Не зважаючи на те, що і в Данії, і в Швеції і в Норвеґії його приймали з холодом і дуже стримано і що в деяких місцевостях відбулися проти нього демонстрації, Хрущов не згадав про все це ні словом, а навпаки, фальшуючи дійсний стан справи, інформував совтське населення про „незвичайні успіхи своєї подорожі і говорив, що його всюди приймали незвичайно тепло і дружньо і навіть „з відкритими раменами". Згідно із демагогічною заявою Хрущова, його подорож була доказом „благодійного впливу" совєтського „мирного співіснування" на міжнародну ситуацію і вона причиниться видатно для пожвавлення торговельних взаємин між СССР і скандинавськими країнами. У зв'язку з цією промовою Хрущова пригадують, що виступи Хрущова в Данії зокрема його зневажливі вислови про данське сільське господарство викликали обурення в данських політичних і господарських колах, так же само, як його нетактовні напади в Швеції на Карла XII і його політику обурили до краю шведів. У Швеції поліція мусіла вживати спеціяльних заходів, щоб охороняти совєтського диктатора не тільки перед можливим атентатом, але й перед ворожими демонстраціями, що їх влаштовували шведи і втікачі з балтійських країн, окупованих брутальною Москвою. Під час відвідин Хрущова у Швеції в багатьох місцевостях були позривані совєтські прапори і поширювані антисовєтські летючки.

Лявіна засипала в Альпах 14 лещатарів

Париж. — 14 альпіністів-лещатарів згинули в минулий вівторок у французьких Альпах, зметені могутньою лявіною на 1.500 стіп вділ по узбіччі високої на 13.354 стіп ґори „Зелена Голка", одного із шпилів архипелягу Монт Блянк, недалеко місцевости Шамоні. Цю групу становили 4 інструктори і 9 студентів лещатарської школи. Між інструкторами був 31-річний світовий чемпіон лещатарської їзди з 1962 року, француз Шарль Бозон. У 1960 році він дістав був бронзову медалю на Олімпійських іґрищах в Каліфорнії. Його батько згинув був у 1928 році в тій самій околиці в подібному траґічному випадку, як лещатарський інструктор. Цю останню катастрофу випадково зауважено з гелікоптера, який негайно повідомив про неї та взяв участь у рятунковій акції. Всіх засипаних швидко відкопано, але між ними не було вже нікого в живих.

У СВІТІ

● **Вулкан Етна на Сицилії** почав в суботу минулого тижня знову викидати ляву з своїх двох центральних кратерів. В короткому часі струм ляви простягнувся на 600 стіп і почав спливати по узбіччях гори в сторону моря. Безпосередньої загрози для сіл на узбіччі Етни нема.

● **Другий Ватиканський Вселенський Собор** збереться на свою третю сесію 14 вересня цього року. Неофіційно заявлено, що ця третя сесія триватиме до 20 листопада. На тему того, чи це буде вже остання сесія чи Собор буде продовжуватись в наступному році — були суперечні вістки.

● **У столиці Еспанії Мадриді** сталася дуже прикра летунська катастрофа: розбився американський джетовий військовий літак якраз під час показу, який мав поручити той літак еспанському летунству. Згинув американський пільот і еспанський старшина-обсерватор. Між тими, що приглядалися показові, був також еспанський віце-прем'єр.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Партійні плятформи

Одною з найбільш характеристичних рис обох американських керівних політичних партій, Демократичної й Республіканської, водночас такою рисою, яка яскраво відрізнює цю американську партійну систему від, мабуть, всіх інших політичних партій світу, є те, що ці американські партії не мають постійної писаної програми, яку партійні конгреси можуть час до часу модифікувати. На характер і на напрям тієї партійно - політичної плятформи вирішний вплив мають кожнюразові головні суперники до партійної номінації на президентського кандидата. Коли політична філософія тих кандидатів виявляє поважні розбіжності в підході до різних конкретних, актуальних проблем, тоді треба або шукати компромісової стилізації, або — партії загрожує криза.

Подібна ситуація є тепер на нарадах так званої Комісії Плятформи Республіканської партії, яка в цьому тижні засідає в Сан Франсіско. В найближчий понеділок відкривається там офіційно партійна конвенція для вислухання ряду заздалегідь визначених промов, між якими найбільш сутніми будуть промови, так мовити, внескодавців, що запропонують кандидатів на президента у цьогорічних осінніх виборах. Два головні претенденти сенатор Беррі Ґолдвотер і пенсильвенійський губернатор Вільям Скрентон, значно різняться в підході до расової проблеми, чи пак до новосхваленого закону про громадянські права, деяких пунктів закордонної політики і федерального втручання в справи суспільної опіки, тому ці три справи займуть — за твердженням коментаторів — найбільше місця в дебатах на Комісії Плятформи.

Тому, що нема в Республіканській партії напевно ніодної відповідальної і розсудливої людини, яка бажала б такого зудару становищ речників консервативної течії, що її очолює сенатор Ґолдвотер, і речників поміркованo-поступової течії, яку репрезентує губернатор Вільям Скрентон, то й ніхто не передбачає кризи у висліді нарад Комісії Плятформи. Її голова, конгресмен Мелвін Лерд з Висконсину, згори заповів, що мусить прийти така згода щодо партійно-політичних принципів, яка не вимагала б від нікого з провідних претендентів до номінації, щоб вони зрікались своїх персональних принципів. Конкретно, це стосується, наприклад, становища сенатора Ґолдвонера, який виснював своє голосування проти закону про громадянські права тим, що сутні постанови в тому законі — щодо примусу інтеґрації у відношенні до приватних власників ресторанів, каварень, готелів і т. п. — є протиконституційні. Прихильники губернатора Скрентона буцім-то заходяться, щоб Комісія Плятформи вирішила, що ввесь закон про громадянські права є конституційний, — це примусило б сенатора Ґолдвотера або відкликати свою попередню заяву із значною шкодою для свого престижу, або піти на конфлікт з партійною більшістю. Конгресмен Лерд відразу заявив, що ані Комісія Плятформи ані ціла партійна конвенція не може узурпувати собі прав Найвищого Суду і вирішувати конституційність чи неконституційність законів.

Очевидно, що партійна плятформа одно, а пізніша практика може диктувати щось інше. Ось так, наприклад, республіканці, зібрані тепер у Сан Франсіско, закидають демократам, що їх уряд Кеннеді-Джансона відхилився у 76 випадках від плятформи, схваленої на Демократичній конвенції у 1960 році. Можна з добрим правом припускати, що й демократи знайшли б чимало відхилень республіканців від писаної програми, коли б республіканці прийшли до влади. Не програма рішає, а вимоги реальної політики. Добро Республіки є найвищим законом.

Трудящим — латання й ремонт

Четверта сесія Верховного Совєту Української ССР, що його друковані українською мовою совєтські газети намагаються називати „народним парламентом України", довела ще один черговий раз, що ніяким українським парляментом цей Верховний Совєт УССР не є, що це звичайна фіктивна собі установа, така недійсна, як... суверенність Української ССР. Поставлена на порядок нарад цієї дводенної сесії доповідь першого заступника голови Ради міністрів УССР і водночас... депутата І. Сеніна „Про стан і заходи по дальшому поліпшенню побутового обслуговування населення в Українській ССР" була не тільки переповідженням того, про що говорилося на подібній недавній сесії Верховного Совєту СССР, але й нахабною спробою обдурювати населення України про якесь нібито „піклування про трудящу людину" збоку совєтського уряду й компартії.

Найбільш переконливим доказом, що ніякого такого „піклування" немає, що проголошувані кремлівськими самодержцями „льозунґи" про те, що в комуністичній системі відбувається „все в ім'я людини і для блага людини", є суцільною брехнею, може бути і згадана вище доповідь І. Сеніна. Промовчуючи основний в совєтській дійсності факт, що вся совєтська економічна політика спрямована на розбудову воєнного і тяжкого промислу і що совєтське населення цілком упосліджене в постачанні одягом, взуттям, меблями й іншими предметами щоденної потреби, І. Сенін кілька довгих годин балакав про досягнення совєтської т. зв. служби побуту, значить, обслуговування широких народних мас УССР рекламованими тепер з рейвахом майстернями, ательє і комбінати для... ремонту взуття, одягів, меблів, апаратів, домів і мешкань, і т. ін. Виявляється ця „служба побуту" коротко кажучи, в тому, що не маючи можливости дати людям потрібні їм в щоденному житті нові речі, і партія й уряд „піклуються" нібито сильно тим, щоб направляти їм старі, зношені і попсовані речі — такі, що їх в інших країнах викидають уже на смітники.

Поставлення Верховним Совєтом УССР справи ремонту й направи старих речей в центр уваги усієї господарської політики совєтського режиму на Україні показує краще за всі писання і трактати усю мізерію підсовєтського життя — той жалюгідний жебрацький стан щоденного побуту й існування людей, що в нього завела Москва поневолені нею народи.

І Сенін й інші промовці на четвертій сесії Верховного Совєту УССР, говорячи з патосом про досягнення й успіхи в царині „побутового обслуговування" населення, приводили чимало цифер і даних, які при ближчій аналізі показують, що ціла теперішня „обслуга побуту" це суцільний блеф. Якщо взяти до уваги подані хочби Сеніним для УССР цифри — 1 172 „бані" та пральні, 6 060 перукарень, тобто фризієрень і 1 078 організацій для ремонту квартир і порівняти їх з кількістю міст і поселень міського типу — 858 в 1957 р. і міського населення приблизно 22 000 000 душ, та виявляється, що одна „баня" чи пральня припадає на 18-000 осіб, одна фризієрня на 3 300 людей й одна мешкально-ремонтна майстерня на 19 000 населення. Рекламовані режимними чинниками „досягнення" в ділянці „побутового обслуговування населення" доводять, що більшість міського населення в УССР не має де скупатися, ні випрати сорочку, ні навіть обстригтися чи поголитися. Що ж до майстерень ремонту і направи взуття, одягу й інших речей, то їх ще менше і ніякої користи з них людям по містах майже нема, а по селах вони не існують взагалі.

Так виглядає насправді совєтське „піклування про трудящих людей".

ЗАКОН ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА

По завзятій боротьбі в Сенаті Конгрес ухвалив закон про охорону громадянських прав дня 2-го липня, а президент Джансон негайно його підписав того самого дня, і тепер цей, найважливіший в цій ділянці від славної Декларації президента Лінкольна закон буде здійснюваний в тих стейтах південної частини цієї країни, де негритянське населення з тугою на нього чекає.

Під час боротьби в Конгресі за ухвалення громадянського закону чути було голоси противників скасування расового обмеження, що легше є ухвалити закон, а важче буде його здійснити. Навіть деякі губернатори казали, що сам федеральний уряд мусітиме дбати про те, щоб окремі пункти громадянського закону були здійснені. Президент Джансон закликав і закликає всіх американців, щоб слухали законів, бо тільки цим способом можна буде втримати могутність ЗДА та запевнити добробут їх громадян.

Важко буде здійснювати новий закон в деяких південних стейтах, де досі ще майже не почали касувати расових обмежень в таких ділянках, як шкільництво, публічні приміщення (готелі, ресторани і тим подібне), приймання на працю та членство в робітничих організаціях, а також користання з рівних прав під час виборчого голосування.

В урядових колах у Вашинґтоні здають собі справу з того, що не легко буде зліквідувати теперішній стан там, де досі панує повна расова сеґреґація.

В бюрі асистента головного прокуратора Бирка Маршалла у Вашинґтоні висять на дерев'яній підставці окремі мапи, які унаочнюють стан сеґреґації в різних ділянках в південних та сусідніх стейтах. Погляньмо на ці мапки, починаючи від шкільництва.

Згідно з новим законом про громадянські права Департамент Справедливости зможе негайно вносити до суду скарги, домагаючись десеґреґації шкіл. Ці скарги будуть подавані від імени окремих осіб, які домагатимуться об'єднання шкіл для білих і кольорових учнів. В численних стейтах ще не є об'єднані школи і білі та негритянські учні навчаються в окремих шкільних будинках. В Міссіссіпі ще немає ні одної об'єднаної школи. Окремі школи існують в таких стейтах: Вірджінія, обидві Каролайни, Джорджія, Флорида, Алабама, Теннессі, Луїзіяна, Аркенсо, Тексас, Оклагома.

Не краще представляється справа зі скасуванням расового обмеження в готелях, ресторанах, почекальнях і т. п. Ось стейти, які дозволяли досі расову сеґреґацію в готелях та ресторанах: Невада, Ютаг, Арізона, Тексас, Оклагома, Аркенсо, Луїзіяна, Міссіссіпі, Алабама, Теннессі, Флорида, Джорджія, обидві Каролайни та обидві Вірджінії.

Окрема федеральна комісія має бути зорганізована на те, щоб ствердити, чи в ділянці затруднення немає расової несправедливости. І ця комісія матиме доволі праці, бо в квітні цього року всіх затруднених було 69,877,000 осіб, а число безробітних виносило 3,922,000. Між затрудненими було 62,568,000 білих (88.4 відсотка) і 7,309,000 негрів (11.6 відсотка). Але між безробітними було 3,147,000 (80.3 відсотка) білих і 775,-000 негрів (19.7 відсотка). Федеральна комісія мусітиме вирівняти оце несправедливе відношення між відсотком затруднених та безробітних.

Та найбільшу несправедливість треба буде направити в тій дотеперішній практиці, яка не дозволяла негритянському населенню виконувати свою громадянську повинність та голосувати під час федеральних і стейтових та місцевих виборів.

В стейті Міссіссіпі тільки 6.6 відсотка негритянського населення у виборчому віці були зареєстровані як виборці, а в Алабамі — 18.7 відс. В чотирьох інших стейтах число негритянських зареєстрованих виборців становило від 20 до 40 відс. Це є стейти: Вірджінія, Південна Каролайна (30.1 відс.), Луїзіяна (31.5 відс.) і Джорджія (36.2 відс). В дальших стейтах цей відсоток був такий: Аркенсо — 41.5, Північна Каролайна — 42.4, Флорида — 45.3, Тексас — 46.2 і Теннессі — 64.7.

Справа виборчої реєстрації є дразлива для тих, які противляться тому, щоб всі громадяни, без огляду на їхній кольор шкіри, могли брати участь у виборах, — як це видно з того, що сталося в стейті Міссіссіпі в містечку Філядельфія, де пропали без сліду дві білі й одна чорна особа, які допомагали в боротьбі за рівні права місцевому негритянському населенню.

Ухвалений закон про охорону громадянських прав в 1964-му році виходить із засновку, що закон і суд зможуть розв'язати расову проблему в цій країні. Здійснювання цього закону покаже, чи цей засновок був правильним.

В Канаді побоюються економічної знижки в найближчому році

Оттава. — Професор Оттавського університету д-р О. Дж. Фаєрстон передбачає, що вже в найближчому 1965-му році почнеться в Канаді економічна знижка, яка продовжуватиметься в 1966-му, і в 1967-му році дійде до дна, саме тоді, коли країна відзначатиме 100-річчя свого „народження". До передбачення проф. Фаєрстона прислухуються тому, що він був єдиним економістом, який передбачив був, що в повоєнних роках не буде економічної депресії, тільки господарський бум. Тепер більшість економістів передбачає добробут в найближчих роках, тільки професор Фаєрстон каже, що буде економічна депресія, бо почав зменшуватися індекс промислової продукції.

„БРАТ БРАТОМ, А БРИНДЗЯ ЗА ГРОШІ"...

Мюнхен. — Щирі російські імперіялісти мусять жалкувати за Сталіним. Він умів „держати за морду" комуністичні партії всіх країн. Тільки Тіто мав велике щастя, бо наслідком сприятливої міжнародної ситуації комуністична Югославія врятувалася як незалежна держава. В інших „народних демократіях" керували московські комісари, які стріляли й вішали направо й наліво так званих „тітоїстів". У Польщі Бєрут, на Угорщині Ракоші і подібні. Після примирення Хрущова з Тітом Москва не має логічного арґументу проти тих комуністичних партій у „народних демократіях", які хочуть іти шляхом, що його протоптав Тіто. Таким чином плян Москви помалу включити „народні демократії" в Совєтський Союз, звести їх на рівень України або Латвії, зазнає поразки. Опозицію проти московських плянів обернути господарства „народних демократій" у додаток до московського плянованого господарства почали недавно румунські комуністи. Вони використали завзяту „ідеологічну війну" між Росією і Китаєм. Москва в цій війні хоче мати комуністичні партії країн - сателітів на своєму боці. Тому Хрущов не може післати свої дивізії до Букарешту, щоб примусити румунських комуністичних вождів до послуху: він мусить з ними вести переговори й робити їм поступки. Московський плян Господарської Співпраці, відомий під назвою Комекон, призначав для балканських країн — Болгарії, Румунії і частинно для Угорщини — завдання постачати для СССР і для інших індустріяльно розвинених країн - сателітів засоби харчування. Три названі країни мали б лишатися переважно аґрарними і діставати індустріяльні вироби від інших „братніх народних демократій". Супроти цього пляну були піднесені протести збоку Румунії і Болгарії, дещо з тих протестів було теж опубліковане в пресі. Балканські комуністи побачили небезпеку для своїх країн не тільки в підпорядкуванні наказам і плянам Москви.

Румунський комуністичний часопис — Віятіка Економіка (Господарське життя), виданий у Букарешті, пише, що Москва плянує порушити цілість румунської території, бо хоче створити господарську область над нижнім Дунаєм, включивши до неї частину території Болгарії, Румунії та України. Для нас в цих плянах Москви немає новини. Адже ж у Москві твердять, що при „комунізмі" границі республік не мають значення. Однак румунські комуністи рішуче відмовилися брати участь у творенні „наднаціональної" форми „соціалістичної співпраці", бо, зовсім правильно, бачать у тому крок до ліквідації Румунії, як держави.

Румунські комуністи відважилися навіть критикувати програму комуністичної партії Совєтського Союзу, яка має завдання скасувати формально існуючі „союзні та автономні республіки" СССР і прямує до створення єдиного „совєтського народу". В цитованому румунському часописі пишеться, що здійснення плянів Москви привело б до ліквідації румунської держави і нації адміністративними засобами, „оправдуючи це господарськими мотивами іменем псевдомарксизму". Таким чином, румунські комуністи відважилися на критику не тільки господарської імперіялістичної політики Москви: вони заперечують „марксистську правовірність" володарів Кремля. В холодній війні між Москвою і Китаєм, коли Пейпінґ відкидає претенсії Москви на провід у комуністичному русі, ця заява румунських комуністів іде на користь китайцям. В інших обставинах Хрущов давно зробив би в Букарешті переворот, піславши туди совєтську армію і поставивши на місце теперішніх вождів румунської компартії вірних виконавців своєї волі. Але тепер не та пора. Доводиться Москві маневрувати, робити „веселу міну при невдалій грі".

Румунія лежить у сусідстві з Україною. Цікаво, який відгук знайде опозиція балканських комуністів Москві серед української людности. Відомо, що ідеї перелітають кордони і „заражують" сусідів. Хрущов, здається, шукає дипломатичної помочі навіть у недавнього „фашиста" і „наймита капіталізму" Тіта, щоб комуністичний рух не розпався на ворожі групи. Але Тіто, як і Гомулка, обстоюють „многоцентровість" комуністичного руху, щоб не попасти в повну залежність від Москви. Накинуте згори „братерство" скрахувало в добі Великої Французької Революції, імперія Наполеона розпалася. Здається така доля чекає і комуністичну Російську імперію.

К. О.

20 РОКІВ ТОМУ

Весною 1944 р. в невеликому місті Турці над Стриєм та в поблизьких селах зібралося чимало втікачів з різних земель України, що їх знову заливали „визволителі" зі сходу. Вкінці прийшов день „насильного вивозу німцями" і на самих турчан та їхніх „гостей", які засіделись тут по кілька місяців з надією, що може якесь чудо відіпхне московських наїзників на їхню Московщину і тоді всі втікачі будуть могти повернутись назад до рідних домів.

В четвер 27-го липня, довжелезна валка возів вирушила з міста в сторону Сянок на ужоцький просмик. Здавалось, що місто зовсім опустіло та в смутку наче завмерло. Валці возів не було видно ні початку, ані кінця, бо один кінець її губився по дорозі вгору за місто, а другий у місті. Ідучи крутою дорогою в сторону Борині треба було кілька разів довго задержуватись, з'їхавши до правого крайчика дороги, щоб зробити місце відступаючим невеликим відділам німецького війська, які час до часу появлялись на гостинці та зникали в скорому марші на захід.

В часі тих затримок десь спереду валки доходили тривожні чутки про те, що німецька військова команда не хоче пропускати втікачів через ужоцький просмик, бо хоче мати його вільним тільки для відступаючого війська, а з кінця валки надходили ще тривожніші вістки про те, що большевики швидким темпом посуваються зі Самбора до Турки.

За два дні наша валка вже стояла перед переходом мадярської границі в Сянках. Перехід границі уможливили нам військові німці, що з'явились, як провідники валки, бо як відомо, мадярі ворожо ставились до українських втікачів та не бажали собі їхнього стику з населенням Карпатської України, на територію якої нам тепер довелось вступати. По переході границі в Сянках валка „отаборилась" на великому пасовиську в Ужоку і тут нам довелось чекати з тиждень.

В неділю під відкритим небом на пасовиську в Ужоку відбулась Служба Божа, в часі якої багато людей не могли стримати сліз, відчуваючи болючу розлуку з рідним Краєм.

Вирушивши з Ужока через Ужгород, валку провадили в сторону словацької границі. Дуже замітний був мадярський терор на Карпатській Україні. Закарпатське населення боялось говорити по-українськи, але воно скоро відкривало своє братське серце там, де не було мадярських наглядачів.

Очевидно, що не всі втікачі могли їхати на возах. З їзди користали старші віком, жінки та діти, а решта ішли пішки. Літня спека томила всіх, однак, коли після цілоденної подорожі, валка прибувала на нічліг на якомусь вигоні, чи пасовиську, то замість відпочинку матері забігались кормити дітей та родини, а молодь з охочими старшими збирались в гурта й заводили пісень, а все заводили сумних, в яких так виразно відбивалась туга і жаль за рідним Краєм.

Мабуть ніколи так, як тоді, ставало зрозумілим те, чим для нашого народу є його рідна пісня. Та пісня, що проводила наш нарід через найгірші лихоліття. Вона була найвірнішим товаришем його недолі. Вона була його духовою кормителькою в найгірші часи занепаду, невдач та зневіри. І тоді, в цілій валці мабуть не було одної родини, з якої війна не вирвала когось дорогого - близького: тих закатували большевики в часі першої окупації українських західних земель, кого замордували німці. Одні залишились в партизанці, інші пішли в Дивізію. Одним словом, тяжко було знайти родину, яку війна не надщербила. Всі ті родини покинули доробок цілого життя та рідну стріху, а тепер, ідучи в незнане, при нагоді відпочинку з туги вдавались до своєї пісні.

Хто ж були ті втікачі за соціяльним походженням? Селяни, робітники, інтеліґенти зі старцями та малими дітьми. Всі вони воліли скитатися по чужині, чим залишатись під комуністичним ярмом. Дехто з втікачів мав зі собою сякий - такий запас харчу та одежі, але було багато й таких, які харчувались тим, що добрі люди давали, а з одежі мали тільки те, що на собі. Ніхто з тих втікачів і ніколи не був капіталістом, всі вони до одного ідеально надавались до спільноти, чи держави, де є найбільш справедливий лад. Одначе всі вони були проти терору і безправ'я, від якого власне втікали тепер і то в незнане.

На Словаччині німці — провідники валки наполягали на приспішення їзди валки, хотячи якнайскорше доставити людей до Німеччини і тому багато втікачів старалися відірватись від валки та залишитись на Словаччині. Серед тих „щасливців" був і автор цих рядків. Багато таких валок під „опікою" німців, або без неї покинули тоді Україну та різними способами старалися дістатись туди, де їх досягнула б кровожадна рука Сталіна.

Як пізніше виявилося, українці не були одинокими, які втекли перед терором Сталіна - Хрущова. Так зробило багато інших народів тих країн, де тільки загрожував комуністичний „рай". Багатьом українським втікачам не пощастило втекти чи пережити жахливі страхіття війни. Багатьох знищили московські опришки в словацьких лісах. Дехто згинув від бомб в Німеччині, а декого викрали большевицькі агенти вже по війні. Багатьох втікачів вже прийняла сира земля далеких заморських країн разом з їхніми мріями ще раз побачити Рідний Край.

Ще й досі коли почую пісню „Летить ґалка понад балку" або „Місяцю ясний, зорі прекрасні" — пісні, які залюбки співали ті, що „звеселяли" нашу валку через Закарпаття та частину Словаччини, то перш за все в думці наче перед очима промигнуть сумні картини з події, яка була мандрівкою народів в нашому сторіччі.

Б. Крупський

Євген Ю. Пеленський

ЧАР ШЕВЧЕНКА

(III)

Він співав часто Тарасові Шевченкові негритянських народних пісень, а Шевченко йому українських, звичайно під акомпаніямент Антона Контського, талановитого польського піяніста. Але не лише спільна любов до сцени і пісні зблизили до себе цих двох великих мистців, і не лише спільна колись доля колишнього кріпака і колишнього невільника. Майже щоденно відвідував Олдридж Шевченка в його помешканні, майже щоденно пересиджував у нього довгими годинами — без слова, бо порозумітись вони не могли: Шевченко не знав англійської, а Олдридж не знав ніякої іншої мови. А все ж принагідні відвідувачі Шевченка, що заставали в нього Олдриджа, згадують, що не раз бачили їх обох — у сльозах.

Що Шевченків чар діяв не лише на поодиноких людей, з якими він зустрічався, але й на цілі маси, вказують описи його авторського вечора, що відбувся в Петербурзі 11 листопада 1860 р. При вщерть наповненій публікою великій театральній залі читав Шевченко свої українські поезії. Переважно російська публіка може й не зрозуміла всього як слід, а ті, що розуміли, не могли надто захоплюватися протимосковським змістом „Катерини". Та все ж сталося щось таке, чого в Петербурзі до того часу ніколи не було. Як сповіщала тодішня російська преса: вже при читанні першої поеми „Катерина" ціла заля плакала. Плакали не лише жінки, але й чоловіки, плакали дами двору, не дивлячись на етикету, плакали старі, загартовані в боях генерали...

Навіть генерали, навіть старі царські чиновники не могли устоятися тому великому чарові. Навіть царські цензори піддавалися цьому чарові. Коли виникли труднощі з дозволом на друк нового видання „Кобзаря", вистачило Шевченкові піти особисто до цензора, щоб відразу дістати дозвіл на друк, як-не-як, а „возмутительних" поезій.

Не міг тому чарові Шевченкової особовости опертися і царський двір, той самий, що раніше — правда, позаочно — засудив його на жорстоке заслання.

Коли в листопаді 1860 р. виставив Шевченко на виставці образів Академії Мистецтв свій автопортрет, російська преса підняла крик, мовляв, Шевченко змалював себе у вигляді гетьмана України.

„Мистецьке виконання цього портрету, — писала „Северная Пчела" з цього приводу, — прегарне, лише схожість не зовсім вражає... При цьому всьому Шевченко змалював себе не у справжньому своєму вигляді. Він скромний і миролюбний мистець змалював себе в українських смушках і свиті, тим то іноді раптом лунали з задніх рядів публіки голови: „Чи то Палій, чи то Дорошенко, чи то Сагайдачний?"...

Така „рецензія" в тих часах не віщувала нічого доброго ні для Шевченка, ні для Академії Мистецтв; сам портрет годилося з виставки зняти...

Що ж дістьcя? Велика княгиня Єлена Павлова, сестра Миколи І, може за намовою великої княгині Марії Миколаївни, дочки тої цариці, що її так висміяв Шевченко в „Сні", яка одначе Шевченка знала особисто, тим то теж так само підпала під його вплив, як і всі інші — купує демонстративно цей портрет за великі гроші, запрошуючи рівночасно поета-маляра на царський двір, щоб особисто їх йому передати. Розмова з великою княжною тривала кілька годин... Само собою, що з тим моментом усі протиукраїнські виступи російської преси з приводу портрету вмовкли, а образ залишився на виставці.

Чарові Шевченка піддався навіть Куліш, найбільш амбітна людина того часу в Україні. Він, що все життя леліяв претенсії на провідника України, визнав Шевченка першим, батьком і провідником України. Вислів тому дав він у своїх поезіях, у статтях і промовах про Шевченка та в листах. Посилаючи Шевченкові 22 грудня 1857 р. перший примірник „Оповідань" Марка Вовчка, писав він з деякою непевністю: „Посилаю тобі, брате Тарасе, з цією поштою „Оповідання" Вовчка. Як то ти їх уподобаєш? Пиши щиро, як думаєш, бо ти в нас голова на всю Україну".

Він, ментор, що потім залюбки хвалився, що виправляв самого Шевченка, піддається без спротиву під осуд „великого характерника", приймаючи навіть його вказівки, поправки й уваги. Потвердив це, напр., Опанас Маркович в одному з листів до Данила Каменецького: „Коли нам доведеться ще що переслать вам у друк, покажуйте теє п. Тарасові, нехай він провірить своїми очима, справить своєю рукою, особливо, коли це станеться без п. Куліша, бо цей і сам удається до ради „великого характерника", мовляв п. Пантелій".

Що на Куліша діяв більше особистий чар Шевченка, а не його твори, видно з того, що по його смерті, з літами, коли цей вплив затирався, Куліш відносився до Шевченка зовсім інакше.

„Його розумне високе чоло — щоб ще раз пригадати слова Ускової про Шевченка — велика лисина, добродушне чесне лице, ясний, ласкавий погляд надавали йому поважання і надили до себе. Рухи його були поважні, голос м'який, симпатичний; говорив він виразно, плавно, чисто. Кожне слово його було продумане, тепле, віяло воно розумом". — Такий був Шевченко як людина. Він прекрасно співав, по мистецьки читав поезії, захоплююче й розумно говорив, але навіть без слова, одним лише поглядом своїх глибоких очей заполонював усіх, кого стрінув у житті, заполонював раз на все.

Бо таку вже силу мав на сучасників Шевченко, отой не лише в поезії геніяльний поет, а в малярстві великий маляр, але і в щоденному житті не менш надзвичайний чоловік — „великий характерник", як його назвав Куліш, чарівний володар людських душ.

(Кінець)

ПІСЛЯ ШЕВЧЕНКІВСЬКОГО ДНЯ У ВАШИНГТОНІ 27-ГО ЧЕРВНЯ — УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ У НЮ ЙОРКУ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВЦІ — 19-ГО ЛИПНЯ 1964

ЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОКОЛІННЯМИ

Українська преса в ЗДА містить останнім часом статті про закінчення навчального року в наших рідних школах, у школах українознавства, у підготовних школах до коледжів. Радісмо, що цілоденна школа при катедрі св. Йосафата в Торонті, яка в першому році мала 126 дітей, нині охоплює 250. З приємністю довідуємося, що в заснованій 1951-го року в Шикаґо школі українознавства „Учительської Громади" цього року вже склали матуральні іспити 27 дівчат і юнаків, між ними 6 з відзначенням, а 8 — з дуже добрими оцінками. 26 студентів успішно закінчили підготовну школу св. Василія Великого у Стемфорді, Конн. — вісім студентів будуть студіювати теологію. Подібних прикладів можна навести багато.

Майже всюди з нагоди закінчення навчального року відбуваються вечірки або випускні свята. Недавно, з ініціятиви Окружної Ради СУА Ню Йорку й Нюарку та Студентської Громади, відбувся Баль Градуантів — зустріч українців - середньошкільників, які вже стоять на порозі високих американських шкіл. Ініціятиву для таких зустрічей подала чотири роки тому керівник ОР СУА п-і Ірина Падох, і нині зустрічі градуантів - українців відбуваються вже не лише в Ню Йорку. У залі школи св. Юра зібралося 55 дівчат і юнаків, які закінчили цього року середні американські школи, а дехто й курси українознавства. Студент права, Ярослав Лешко, вміло провадив вечером. До програми входили, крім офіційної частини з промовами, мистецька частина, виконана силами самих ґрадуантів, з якими попрацювала п-і Л. Котлярчук. Від Українського Народного Союзу привітав нашу молодь, — майбутніх студентів, — д-р Я. Падох, нагадавши дівчатам і юнакам про нерозривний зв'язок українських поколінь, про права і обов'язки українського студента. З вдоволенням кожен ґрадуант прийняв подарунок УНСоюзу — дбайливо виданий том поезій Тараса Шевченка, що має особливе значення тепер, у Ювілейному Шевченківському Році.

Це може останній раз на довгі роки оті 55 дівчат і юнаків мали нагоду спільно провести вечір, відчути дружню руку української спільноти, що простяглася їм на прощання, на „щасти-Боже" в дорогу до американських високих шкіл. З яким радісним хвилюванням дивилися батьки і гості на свою молодь! З таким же хвилюванням і з великою надією дивиться крізь простори і час наша далека Україна. Хто зможе біше допомогти нашій „чайці при битій дорозі" в її великому, національному лихові, як не українська високошкільна молодь у вільному світі? Понад 300 років діяла біла, а тепер діє червона Москва, щоб „науково", в стінах коледжів і університетів Заходу, приховувати правду про Україну, Білорусь і інші поневолені народи. Тому перед нашими майбутніми інтелектуалістами — надзвичайне завдання: викорінювати рештки „єдинонеділимського" духу, де лише він зберігається; викурювати силою знання й силою фактів дезінформацію про Східню Европу, що її ширять з центру останньої колоніяльної імперії наслідники Петра І і Катерини ІІ. А друге завдання стоїть перед усіми нами: зберігати, утривалювати і зміцнювати зв'язок між поколіннями українців в Америці, бо лише в такому зв'язку ми творимо тут значну і національнотворчу силу. Єдність поколінь — це запорука нашого життя, як національної спільноти.

Н. Н.

На союзовій вечірці в Ню Йорку відзначено медалею о. Грушки заслужених діячів УНС

Ню Йорк 20-го червня. В приміщенні найбільшого місцевого союзового Відділу Товариства „Дністер" в Ню Йорку відбулася союзова вечірка, на якій відзначено медалею засновника „Свободи", і УНСоюзу, о. Грушки, заслужених діячів, які в минулому році, що був роком 70-річчя „Свободи", допомогли в дальшій розбудові УНСоюзу. Вечірку відкрив голова нюйоркської союзової округи Іван Флис, привітавши приявних членів округи та гостей, а зокрема голову Стейтового Комітету Відділу УНСоюзу на Конектикат мґр. Івана Телюка та заслуженого секретаря 42 Відділу в Пасейку, Петра Головачука, і інших. Він передав ведення вечірки місцевому союзовому діячеві дир. Романові Крупці, який з гумором проводив вечіркою до пізньої ночі.

В програмі вечірки промовляли мґр. Іван Телюк з привітом від свойого сейту, д-р о. Соколишин, п. Марко, голова 204 Відділу, П. Кучма, б. контролер УНСоюзу та секретар „Дністра", п. Малан, Стефанія Галичин, дружина бл. п. головного предсідника УНСоюзу Дмитра Галичина, головна радна М. Демидчук, Марія Душник, В. Кловзник, І. Сидор, І. Пригода і д-р. В. Вишиваний, голова „Дністра". Секретар з Гейстинґс А. Вовк, відчитав вірш написаний з нагоди 70-річчя УНСоюзу. Промовляли ще голова округи Іван Флис та головний секретар Ярослав Падох, який представив велике здобутки нюйоркської округи в минулому році. Завдяки відданій праці союзових діячів округи УНСоюзу нюйоркський стейт зайняв в кінці минулого року щодо числа усіх членів перше місце поміж усіми 28 американськими стейтами та 7 канадійськими провінціями. Головний секретар підніс з признанням, що хоч діячі нюйоркської округи не здобули ані одної золотої медалі за минулорічну працю в цій окрузі було найбільше число осіб відзначених медалею о. Грушки: 7 осіб одержало срібну медалю, 17 бронзову, равом 24 особи. Переможна округа з осідком у Шикаґо здобула менше,бо лиш17 медалів, хоч в тому було 5 золотих.

Атракцією вечора було „Слово до медаленосців" Івана Керницького-Ікера, яке буде надруковане в найближчім числі Трибуни УНСоюзу, та роздача медаль.

Золоту медалю одержав гість з Пасейку Петро Головачук, срібні: В. Никифорук, І. Флис, др В. Палідвор, А. Копистянський, В. Мандзій та члени Екзекутиви УНСоюзу, Й. Лисогір і Я. Падох. Бронзові медалі одержали в порядку своїх заслуг: І. Сидор, А. Вовк, д-р Р. Голіят, І. Малець, Б. Ластовецький, І. Василишин, М. Салдан, Марія Демидчук, Мері Душник, В. Цюпа, В. Кловзник, П. Кучма, І. Пригода, І. Галичин, д-р В. Вишиваний, Ольга Домбровська і М. Шпитко.

Приявні подивляли мистецьке виконання медалі, роботи відомого автора пам'ятника Лесі Українки в Клівленді, різьбаря Михайла Черешньовського. Голова округи Флис висловився, що медаля йому так подобається, що помістить її в найкращому місці свойого адвокатського бюра. Хоч медалю одержують союзові діячі за свої виїмкові заслуги при розбудові УНСоюзу, приявні одноднушно схвалили прохати Екзекутиву УНСоюзу, щоб вона признала медалю гоноріс кавза відомому фейлетоністові і голові одного з нюйоркських відділів УНСоюзу, Ів. Керницькому-Ікерові, який піднайшов коротку назву для відзначених тією медалею (в тім правдоподібно і себе) „грушконосці".

На закінчення гол. секретар склав признання відЕкзекутиви УНСоюзу минулорічним діячам відзначеним медалею 70-річчя „Свободи" і заохотив їх змагатися за не менш почесну ювілейну відзнаку видану в 70-річчя УНСоюзу.

Пластове свячене в Шикаґо

17-го травня відбулося в залі Українського Православного Собору св. Володимира в Шикаґо традиційне свячене Пластової станиці в Шикаґо. Поверх 300 пластунів, батьків, членів Пласт-Прияту та гостей заповнило простору залю. Свячене відкрив голова Пласт-Прияту Ярослав Кульчицький, привітав зібраних гостей та покликав на тостмайстра старшого пластуна Романа Завадовича молодшого.

За почесним столом засіли поруч представників Станичної Старшини і Пласт-Прияту, два капеляни станиці о. Мітрат Теодор Білецький, парох Православного Собору св. Володимира та о. проф. Ярослав Свищук з Української Католицької Катедри св. Миколая. О. Мітрат Білецький розпочав обряд посвячення малитвами, а опісля враз з о. проф. Свищуком посвятив харчі на столах.

Гості почали споживати посвячені „сніди". Коли наступ на полумиски трохи звільнився, забрав слово о. Мітрат. Він висловив радість, що пораз перший за час його побуту в Шикаґо зібралися поруч себе на пластовім свяченім представники обох віровизнань і що священик православний міг святити дари враз із католицьким. Невідомо, говорив о. Мітрат, які наслідки матиме для поєднання Ватиканський Собор, але вірні обох віровизнань в Шикаґо зробили все, що від них залежало для наближення. Нав'язуючи до неділі Мироносиць, яка випадала на 17-го травня, о. Мітрат підчеркнув ролю, яку можуть відіграти при наближенні між українськими Церквами українські жінки.

Після промови голови Станиці пл. сен. Ю. Яримовича, промовив о. проф. Свищук. Він також висловив радість з такої замітної події, як це свячене і зазначив, що заходи для наближення між Церквами залежить у великій мірі від публічної опінії, яка панує між вірними обох віровизнань. Тепер публічна опінія пішла так далеко в напрямі наближення, що уможливлює навіть спільне відбування таких актів, як спільне освячення харчів. Така сприятлива атмосфера для наближення дає пригожий ґрунт до діялогу церквами.

Зібрані палко оплескували згадки обидвох оо. капелянів про наближення між обома українськими Церквами.

В дальшій частині програми пластунки вивели гагілки та відспівали декілька пісень.

Голова Пласт-Прияту Я. Кульчицький склав подяку тим українським фірмам, які безкоштовно склали 85 відсотків харчів, потрібних на свячене, зокрема фірмі Володимира Шлапака, який пожертвував більшість потрібного м'ясива, фірмі Василя Дмитраша (Енн Бейкери), яка дала усе потрібне печиво та фірмам П. Романюка (Гамболт Меат Маркет), П. Задорожного та П. Фостяка. Він заохотив приявних придержуватися клича „свій до свого", бо тільки свої фірми мають зрозуміння для потреб українських організацій.

Свячене закінчив молитвою о. проф. Свищук.

Роман Верес

Українські науковці в Біографічному довідникові американських учених

У видавництві Бовкера в Ню Йорку появилося четверте видання 3-го тому „Біографічного довідника американських науковців", видане у співпраці з Американською Радою Наукових Товариств, в якому поміщено біографії науковців і викладачів філології, лінгвістики й клясичних та модерних мов. Інші томи цього довідника подають біографії учених з гуманітарних наук: 1-ий том — Історія (вийшов) у 1963 році), 2-ий том — Англійська мова, риторика, драма (вийшов на початку 1964 року) і 4-ий том — філософія, релігія й право появився наприкінці весни 1964 року). В усіх чотирьох томах буде зібрано близько 25,000 біографій, в 3-му томі їх подано приблизно 5,100. В цьому числі знаходимо з біографії 25 українських науковців та викладачів, а серед них імена таких професорів, що працюють у американських і канадійських університетах та коледжах: Юрія Шевельова, Ярослава Рудницького, Константина Андрусишина, Якова Гурського, Юрія Луцького, Івана Фізера, Василя Стецюка, Петра Рудого, Марії Овчаренко, Ореста Старчука, Богдана Романенчука, Романа Кухара та інших.

В передмові зазначено, що добір імен науковців і викладачів базувався на таких принципах: праця в американських або канадійських університетах чи коледжах, провідна роля в своїй ділянці й більше ніж місцевого характеру репутація, досягнення через практику або навчання наукового рівня, відповідного до докторського звання, активність у дослідчій ділянці, друкування наукових розвідок або оглядів у фахових журналах, науково - дослідча праця високої якости та досягнення відповідальних становищ, що їх можуть посідати люди з відповідною науковою освітою або практикою. Ці вимоги показують що серед американських науковців повільно, але впевнено збільшується український прошарок за рахунок заслужених діячів і академічної молоді, працю і досягнення яких у відповідних ділянках оцінюється досить високо. Треба одначе ствердити, що піввідсотка до загальної кількости імен — це далеко неточна картина. Кількість наукових працівників і викладачів у цій галузі й з відповідними кваліфікаціями тільки за даними . Асоціяції Українців Професорів Американських Університетів уже перевищує 50 і, таким чином складає один відсоток загального числа. На жаль, не всі потурбувалися про поміщення біографій якщо не своїх власних то біографій своїх друзів. Мабуть що й наші наукові та фахові товариства не зацікавились тим, щоб порекомендувати імена своїх членів до такої цінної публікації. Нарешті ще один прикрий недогляд, який утруднює визнання приналежности науковця чи викладача до нашої спільноти: дехти подає місце свого народження, що лежить а території державних земель України, як ,Ґаліція, Австрія', „Росія", „Польща", „Австрія", або й просто подає тільки своє місто чи село. В наступному виданні цього довідника варто подати відповідні зміни й додатки. Адреса видавництва: Р. Р. Бовкер Компані, 1180 Авеню ов Амерікас, Ню Йорк 36, Ню Йорк.

(микос)

Всі три кандидати на президента Джансон, Ґолдвотер і Скрентон є здорові

Ню Йорк. — Науковий редактор щоденника „Ню Йорк Гералд Трібюн" Ірл Юбелл поцікавився станом здоров'я всіх трьох осіб, з яких два можуть бути кандидатами на президента і ствердив на основі лікарських заяв, що всі вони тепер втішаються добрим здоров'ям, хоч деякі з них поважно нездужали. Президент Джансон, який буде старатися про перевибір, та саме тепер відзначав 9-річчя своєї серцевої атаки. Лікарі твердять, що коли людина щасливо перебуде серцеву атаку після 35-го року життя, то вона має більшу можливість довше жити, як та особа, що взагалі не хворіла. Президент припинив курення, втратив 30 фунтів на вазі і тепер його денна дієта виносить коло 1,500 кальорій. Лікарі забороняють йому забагато працювати, але не мають успіху, бо Президент деколи спить тільки 6 годин денно. Він має 55 років, а його найповажніший республіканський противник арізонський сен. Ґолдвотер має стільки само і тепер почувається добре, хоч в 30-их роках він був „нервово заламаний", бо його бизнес не йшов добре під час депресії. Довший відпочинок після 1937-го року привернув йому нервову рівновагу, яку він знов порушив два роки пізніше, коли він працював 5 днів і 5 ночей майже без сну. Тепер він здоровий, літає джетовим літаком, їздить на коні та має багато руху на свіжому повітрі. Наймолодшим є губернатор Скрентон — має 47 років. Він не курить, є стрункий, пливає, грає в теніс. Його родинний доктор каже: „Я дуже рідко його бачу, бо він здоровий і мене не потребує".

● „Ізвестія" офіційно відмежувалися від проєкту професора Е. В. Валева, щоб долішнія Дуная підпорядкувати наддержавнія совєтсько - сателітській адміністрації. Румунія дуже гостро виступила була проти того проєкту, як проти нового замаху на її суверенність. Совєтський уряд, який напевне наказав був Валеву написати таку статтю, як пробний бальон, переконавшись, що румуни не дали вхопити себе на гачок, здискредитували Валева, наказавши тепер О. Боґомолову „натаврувати" Валева за його виступ.

Нова управа відділу КУК у Ванкувері на діловий рік 1964-65

Річні Загальні Збори Відділу КУК у Ванкувері відбулися 19-го квітня, у приміщенні Українського Католицького Центру, при участі 25-ох представників складових організацій та 30-ох гостей. Після відкриття Зборів, покликання президії та вислухання звітів членів Управи, Контрольна Комісія дала свій звіт з переведеної контролі фінансової господарки і діловодства уступаючої Управи місцевого Відділу. Згідно з наміченою програмою слідувала коротка дискусія над звітами й уділення абсолюторії уступаючій Управі.

Осередньою й найважливішою точкою скликаних Зборів було вибрати новий заряд на діловий рік 1964/65. Згідно з постановами нового статуту та особливішими вказівками Ц. Е. КУК у Вінніпеґу, вибрано новий Заряд, запросинтований Номінаційною Комісією, у склад якого увійшли: п-ні О. Крипс — голова, І. Станько і С. Солтис — заступники голови, М. Татарнюк і А. Данилів — секретарі, І. Громик — фінансовий секретар, п-ні О. Трач — касирка, С. Збура й В. Андріяшин — члени Управи.

Велика участь представників поодиноких складових організацій на Загальних Зборах та речева дискусія, суґестії, поради, є доказом великого заінтересування справами КУК на терені Ванкуверу та його високого авторитету. Беручи під увагу персональний склад цьогорічної Управи, організаційно - громадський досвід поодиноких її членів, активну участь і працю в різноманітних ділянках нашого збірного життя, можна передбачити, що нововибрана Управа виправдає покладені на неї надії Номінаційної Комісії, буде чутким виразником національно - політичних і духово - культурних прямувань та стремлінь українського поселення ось тут над тихоокеанськими берегами та здійснюватиме невтруджено ті великі завдання й обов'язки, що стоять перед цілістю української еміґрації супроти поневоленої Батьківщини.

Т.

Наша участь у виставці в Боффало, Н. Й.

Коледж св. Канізія дав нагоду місцевим артистам виставити свої релігійні твори, а самі ж артисти з різних ділянок штуки то словом, то виконанням своїх музичних творів представляли свої досягнення протягом двох тижнів. У відділі візантійського мистецтва були представлені такі твори, які можна було знайти в наших церквах: головно образи бр. Філотея, чина св. Теодора Студита, становили головний вклад у виставку. Завдяки п. Михайлові Бортнякові, професорові російської мови в коледжі, збірка отців Студитів одержала відповідне місце й належне пояснення. Це ікони, які можна принести на виставку й назад до церкви забрати. Твори інших, не наших артистів, це переважно творення в дусі часу або наслідування модерного мистецтва. Воно надається до музеїв, а не до церков. Нагороджене першою нагородою Розпяття Христа виконане з дротів і це радше начерк образа, а хресне дерево, зложене з дротяних прутів. Видно тільки загальні зариси постаті Христа. Тут артист наче пригадав нам знану постать Христа, а в подробиці рисів не входив, бо справді Богочоловіка дуже тяжко зобразити. Якщо артист виходив з цього заложення, тоді його задум вдався. За такою думкою слідує маляр Далі, який не хоче, щоб глядачі дивились на лице Христа (його Розпяття) або на лиця апостолів (усі апостоли склонили голови над столом), і тому малює Христа на хресті, дивлячись згори. Ми усі радше привикли до ренесансового способу зображення Христа, Преч. Діви Марії і святих або до візантійського стилю суворости в обличчях, живости в красках та без перспективного відтворення архітектонічних подробиць.

Для зацікавлених візантійською Літургією та штукою мали ми там наші ризи, церковні посуди, богослужебні книги, відбитки образів інших наших малярів і т. п.

У зв'язку з цією виставкою відслужено нашу Літургію 12-го квітня: правив о. П. Івахів, дияконував о. М. Бутринський з Віленду, Онт., співав хор церкви св. Миколая під управою п. Ю. Лаврівського. П. Мерил Новосядлий пояснював Службу Божу. Багато людей приступило до Св. Причастя. Отці Єзуїти радо помагали, давали пояснення і ставили цілий ряд питань відносно нашого церковного життя. Шкода тільки, що не було часу, ні змоги дати більше зразків візантійського мистецтва, відтвореного українськими мистцями.

о. П. Івахів

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь Неоніли Кордиш-Головко: „Праісторичні елементи в українських весільних звичаях".

На науковому засіданні Секції античної історії Академії 21-го грудня 1963 року Н. Л. Кордиш - Головко зробила доповідь про праісторичні елементи в українських весільних звичаях.

Доповідачка ствердила, що весільні звичаї слов'янських народів, а зокрема українські весільні обряди, вражають дослідників багатством та архаїчністю свого змісту, в якому відбиваються елементи не лише історичні, але й передісторичні. Вона підкреслила цінні дослідження в галузі вивчення звичаїв українського весілля, збирання етнографічного та пісенного матеріялу, що їх зробили відомі дослідники Хв. Вовк, М. Грушевський, Чубинський ,та інші.

Щоб яскравіше висвітлити праісторичні елементи українського весільного обряду, Н. Л. Кордиш - Головко зупинилась на історії розвитку шлюбних відносин і пригадала ті досліди, якими прославились у 19му столітті відомі мандрівники й етнографи, які, вивчаючи первісні племена під кутом зору розвитку суспільства, прийшли до надзвичайно цікавих відкрить. Так було відкрито материнське право та груповий шлюб, при якому мужчини одної родової групи були чоловіками жінок-сестер другої родової групи; відкрито екзогамію, що забороняла шлюб всередині свого роду, матрилінеальність — спорідненя, що велось по жіночій лінії, парну сім'ю, цебто недовготривалий шлюб одного чоловіка з однією жінкою.

Парний шлюб стає властивою формою шлюбу матріярхату, в його вищому ступені розвитку, з матрилокальним шлюбним поселенням, при якому чоловік опиняється в роду своєї жінки, хоч продовжує належати до свого роду. При парному шлюбі релігійної шлюбної церемонії не було: шлюби легко брались і легко розв'язувались.

Аналізуючи обряди українського весілля, Кордиш - Головко відзначила три його головні акти: сватання, заручини та весілля. Сватання, з якого починається весільна церемонія та яке вражає своєю простотою і закінченністю, відбиває первісну матріярхальну нескладну церемонію закладання парного шлюбу, з типовим для матріярхату матрилокальним шлюбним поселенням, тобто переходом чоловіка до роду жінки, що збереглася, як зазначає Н. Л. Кордиш - Головко, у пережитковому звичаї, за яким молодий після сватання залишається спати в хаті своєї нареченої.

Не зважаючи на те, що церемонія заручин відбувається урочисто, з більшими ритуалами і в супроводі хору, вона повторює елементи обряду сватання з матрилокальним шлюбним поселенням і являє собою лише більш розвинену та ускладнену форму первісної шлюбної церемонії .

Виключна і велика роля матері нареченої у весільному обряді, починаючи від сватання й заручин, та кінчаючи весіллям, вказує на матріярхальне походження цих обрядів.

Українське весілля відбиває ще більш архаїчні елементи, що походять від раннього періоду матріярхату — пережитки групового шлюбу. Вони проглядають в оргіястичному елементі весілля, що стоїть у зв'язку з дружиною молодого. Не зважаючи на несприятливі умови для дослідження цієї сторони весільного обряду, через цензурно-політичні заборони свого часу, вона все ж таки багато представлена в етнографічних збірниках. Ці пережитки символізуються в танцях молодої з дружиною молодого та в піснях, які говорять про право на неї дружка.

До доби розкладу матріярхату та уставлення патріярхату відносяться пережиткові звичаї викрадання та викупу дівчини, яку продає її брат, роля якого стає домінуючою при переході да патріярхату. З розвитком скотарства він, залишаючись у своєму роді, де знаходиться його майно, худоба й пасовиська, бере собі жінку до свого роду чи то шляхом „умикання", чи виплати „калиму". Але зламання давніх традицій материнського роду не відбувалось гладко при переході до патріярхату, і тому треба було підкорити вільний дух жінок, зламати їхню таємну внутрішню силу. В материнському роді жінки були в центрі вірувань з їх магічними обрядами. Вони володіли таємницями чаклування, щоб відганяти ворожі сили або привертати сприятливі сили для добробуту свого роду. Передумовою для всіх магічних дій була „тілесна магія" з розплетеним волоссям, бо вірили, що жіноче волосся має в собі таємну магічну силу. Багато пов'язаних з цим пережиткових звичаїв збереглось на Україні, а також у інших країнах. Цієї чародійної влади, що крилась у волоссі жінок, боялися в патріярхальному суспільстві і щоб захистити себе від цієї сили, почали вкорочувати або затинати волосся молодої жінки, яку брали у свій рід. Пережитком таких „охоронних" заходів проти жіночої таємної сили є весільний обряд одягання молодій очіпка, який вона, за звичаєм, тричі гнівно скидає з себе як протест проти насильства. При весільній церемонії заплетення коси хор співає про те, як молода прощається зі своєю косою. У гуцулів зберігся звичай прив'язувати кінець коси молодої до причілку і сам молодий, або старший боярин, одрубує його ударом топорця. З магічним обрядом підкорення жінки чоловікові зв'язаний також і весільний звичай переведення молодих через розкладений на дорозі вогонь, бо не переведена через вогонь жінка не вважається у ласці чоловіка. Вогонь позбавляє її таємних сил.

В обрядах українського весілля також відбиваються давні тотемістичні уявлення, пов'язані з культом тої чи іншої тварини, як захисника роду. Найважливішим і найскладнішим обрядом є печення та розподіл коровою, що має велике ритуальне значення. Йому надають форми тварин або прикрашають їх зображенням, символізуючи тим жертовних тварин. Жертва хлібом замінила поступово жертовне м'ясо.

Даючи аналізу весільних українських звичаїв, доповідачка підкреслила, що весільні обряди, взаємно переплітаючись, відбивають ту чи іншу епоху історії українського народу та дають багатий матеріял для дослідження його соціяльного розвитку.

Н. Н.

ПЕРЕД ВИБОРОМ КОРОЛЕВИ КРАСИ СВІТУ

Королеви краси різних країн світу на Міжнародному летовищі ім. Кеннеді в Ню Йорку, які прибули до ЗДА, щоб взяти участь в Міжнародному конкурсі краси, який відбудеться в Маямі Біч на Флориді 1 серпня 1964 р.

Закінчення курсу історії України в Акронському університеті

У програмі вечірних курсів міського університету в Акроні, Огайо, вперше був поданий курс історії України, який зорганізував і провадив д-р Теодор Мацьків, прізвище якого було згадане у місцевій газеті „Акрон Бікон Джорнал" з 6-го червня 1964, поміж іменами 24 професорів Акронського університету, що були поміщені в показнику американських учених (Дірекclub офтори оф Амерікен Сколярс).

В осінньому семестрі було вписалося 16 студентів, а саме: А. Білянич, М. Дурбак, К. Галаті, Л. Галамай, М. Когут, О. Мак, М. Малий, д-р Е. Мартинюк, С. Пенчарський, Й. Пенчарський, Д. Порохівська, В. Тарас, Й. Владичак, Е. Волошин, Ю. Зепко. Всі студенти пильно відвідували виклади, що відносилися до київської, волинсько-галицької та литовсько-польської доби. У весняному семестрі проф. Мацьків викладав козацьку добу до часів гетьмана Мазепи. ілюструючи свої виклади фотостатами різних документів зі шведського та австрійського архіву, які робили на студентів помітне враження. У весняному семестрі вписалося було 10 студентів: С. Буханенко, М. Дурбак, М. Когут, О. Мак, д-р Е. Мартинюк, Й. Пенчарський, Д. Порохівська, Й. Владичак, Е. Волошин та Ю. Зепко.

Відрадним явищем є факт, що більшість з цих студентів — це діти новоприбулих, хоч і тут народжені показали немало заінтересування. Треба з радістю признати,що ширше громадянство старшої і нової іміграції в Акроні поважно поцікавилося справою курсу історії України в місцевому американському університеті, так що деякі місцеві установи обіцяли призначити стипендії для тих студентів, що схочуть вписатися на курс історії України, який буде провадитися в наступному академічному році 1964-65. Зокрема треба висловити признання тій молоді в Акроні, що, записуючись на цей курс, на ділі показала своє патріотичне наставлення, прив'язання і зацікавлення історією свого народу та історією української культури, що є не тільки справою престижу, але подекуди нашого національного існування, бо як можна щось любити, чи шанувати, коли його не знається.

П. П.

Вермікуліт — для космічних летів

Вчені, після випробувань, знайшли матеріял, який може служити ґрунтом для рослин космосу. Це — вермікуліт. Виявляється, що на таку цінну корисну копалину багатий Донецький басейн. Як повідомляє „Молодь України" з 21 червня, український учений Юрій Буцик провадить досліди над вермікулітом, породою, що може ввібрати в себе води в 5 разів більше, ніж важить сама, і потім поступово віддавати її рослинам, живити корінці рослин, охолоджувати їх при високій температурі в космічному кораблі.

Зразок самозаперечення

У журналі „Дніпро" ч. 4 надруковано дві рецензії на різні книжки. В одній, про молодих драматургів, сказано: „Молодь, як ніхто більше, постійно шукає, прагне сказати нове, своє слово"... В іншому місці — заперечення права на шукання свого нового, бо: „глибока партійність..., вірність соціялістичному реалізмові, непримиренність у боротьбі з буржуазною ідеологією — ось головні маяки на магістральному шляху радянської літератури"...

Збори Відділів Українського Народного Союзу

П'ЯТНИЦЯ, 10-го ЛИПНЯ 1964 р.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. Дж. Піврічні збори Т-ва Запорізька Січ 155 Відд. в год. 7-ій веч. в залі УНДому при Стейт вул. На зборах будуть звіти і важні справи. Також будуть роздані чеки-дивіденди, тому всі члени повинні явитись на зборах. — М. Фединишин, секр.

СУБОТА, 11-го ЛИПНЯ 1964 р.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Піврічні збори Б-ва св. Володимира 130 Відд. в год. 8-ій веч. у приміщенні Укр. Кат. Ветеранів, 33 Іст 7-ма вул. Перед зборами можна вплатити членські вкладки і вибрати чеки-дивіденди. — В. Піх, предс., М. Кравчук, кас., І. Малець, секретар.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. Місячні збори Б-ва св. Ів. Хрестителя 270 Відд. в год. 7-ій веч. в УНДомі при 90-96 Фліт вул. Члени, що платять піврічно чи квартально вкладки, повинні їх вплатити на цих зборах. Урядники Відділові повинні брати в зборах участь. — А. Шаран, М. Баран, Ст. Островський, секр.

НЕДІЛЯ, 12-го ЛИПНЯ 1964 р.

БАЛТІМОР, Мд. Місячні збори Б-ва Пресв. Тройці 320 Відд. в год. 2-ій по пол. в Укр. Горож. Клюбі при 3101 O'Donnell St. Проситься членів прибути на збори. — Д. Пісецький, пред., І. Малко, секр.

МЕНВИЛ, Н. Дж. Місячні збори Т-ва ім. Т. Шевченка 349 Відд. о год. 2-ій по пол. в домі Ветеранів при вул. Вашингтона. Проситься членів обов'язково прибути. — Управа.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори Т-ва Сокіл 336 Відд. в год. 1-ій по пол. в УНДомі, Вест 14-ій вул. Проситься членів прибути та вплатити свої вкладки. — В. Шмагло, секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Піврічні збори Б-ва св. Василія Великого 364 Відд. о год. 2-ій по пол. в УНДомі, 3161 East 93 St. Проситься взяти участь. — В. Брездун, предс., В. Владика секр., Е. Макарик, кас.

КЛІВЛЕНД, Огайо. Місячні збори Б-ва св. ап. Петра і Павла 102 Відд. зараз по Сл. Службі Божій в церковній залі, 2280 W. 7th. Проситься вибрати свої чеки-дивіденди. — І. Попович, предс., Г. Голубець, кас., М. Бобечко, секр.

КЕМПБЕЛ, Огайо. Піврічні збори Т-ва Сокіл 218 Відд. в 2-ій год. по пол. Проситься членство прибути на збори. — С. Бурий, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Збори Т-ва Єдність 163 Відд. в год. 12-ій дня в домі Горожан 847 N. Franklin Str. Проситься відібрати свої чеки-дивіденди та вплатити свої залеглості. — С. Филик, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па. Місячні збори Т-ва Любов 45 Відд. в год. 12-1:30 в Домі УАГорожан при 847 N. Franklin St. Проситься вибрати свої чеки-дивіденди та вирівняти свої залеглі вкладки. — М. Сеник.

ТАРЗАН, ч. 5263. Циклоп появляється!

— Де є циклопи? — гукав Тарзан. — Де є той шукач слонової кости і той вбивник людей?

Громовий сміх чути було з королівської халупи...

Але після того циклоп появився... Жахливо потворна тварюка в постаті людини!